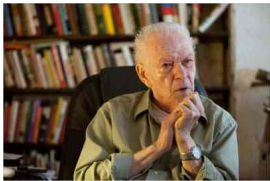

Gene Sharp là nhà nghiên cứu về đấu tranh bạo độ nổi tiếng nhất còn sống hiện nay. Ông có bằng tiến sĩ chính trị học của Oxford và đã từng dạy tại đại học nổi tiếng Harvard và Massachusetts.

Các tác phẩm The Politics of Nonviolent Action và Waging Nonviolent Struggle, cùng với rất nhiều cuốn sách bìa mềm và trßng khác đã là nguồn động viên và hßng dẫn cho các phong trào quân chúng trên khắp thế giới suốt nhiều thập niên qua. Gần đây nhất, các tác phẩm của ông đßc coi là có ảnh hưởng rất lớn đến các cuộc cách mạng tại Tunisia và Ai Cập. Hiện ông vẫn đang cộng tác với Viện Albert Einstein.

Ông Gene Sharp trong văn phòng làm việc

Nathan Schneider: Ý nghĩ đầu tiên của ông khi đßc tin động thống Mubarak tại Ai Cập đã bị lật đổ quyền?

Gene Sharp: Tôi nghĩ điều đó có thể xảy ra. Trong mấy năm vừa qua đã có quá nhiều quan niệm sai lầm về hành vi bất bạo độ. Ngßi ta thường nghĩ rằng nhß thể là quá yếu, rằng chỉ có vũ lực mới có thể lật đổ đßc những nhà động tài mà thôi. Đây là môßt thí dụ nữa chứng tỏ rằng đây là quan niệm không đúng. Nếu ngßi dân có kiên luật và dũng cảm thì họ có thể làm đßc chuyện đó.

Nathan Schneider: Ông có ngạc nhiên trước diễn biến của các sự kiện hay không? Có điều gì mới mẻ đây hay không?

Gene Sharp: Cái đầu tiên làm tôi ngạc nhiên là số người tham gia và sự lan rộng của nó – tôi biết thân điều đó đã đáng ngạc nhiên rồi. Thứ hai, người dân Ai Cập nói rằng họ đã không còn sợ hãi nữa. Đây là bước tiến mà Gandhi luôn luôn kêu gọi, và đây là bước tiến mà tôi cho là rất đáng hi vọng. Nhưng đây chính là điều đã diễn ra ở Ai Cập. Khi người dân không còn sợ chế độ áp bức nữa thì kẻ áp bức sẽ gặp rắc rối to. Thứ ba, người ta đã giữ vững kiên luật bất bạo động. Chúng ta đã nghe thấy trên TV người ta nói rằng ở những khu vực gặp khó khăn và có thể bùng phát thành bạo động thì người dân đã đồng thanh hô lên: “Hòa bình, hòa bình, hòa bình”. Đây là điều rất đáng ngạc nhiên nữa.

Nathan Schneider: Theo ông, các tổ chức của ông đã có ảnh hưởng như thế nào đối với những người tổ chức các vụ biểu tình phản đối ở Tunisia và Ai Cập?

Gene Sharp: Tôi cũng muốn biết lắm! Nhưng không được.

Nathan Schneider: Ông có liên hệ với những người tổ chức không?

Gene Sharp: Không.

Nathan Schneider: Hay với những người có liên hệ với những người tổ chức?

Gene Sharp: Những năm trước có thể tôi đã gặp một người nào đó. Nhưng trực tiếp thì không.

Nathan Schneider: Cách mà người Ai Cập và Tunisia là tự phát và bất ngờ hay là được hoạch định và tổ chức từ trước?

Gene Sharp: Môßt đồng nghiệßp của tôi đang nghiên cứu tráng háp Tunisia cho nên tôi có năm đßc môßt ít. Tất cả bắt đầu bằng hành đßng của môßt ngßi dßng caßm, anh ta đã chết và đã thôi thúc nhßng ngßi khác đßng lên phaßn đối, sau đó phong trào phaßn đối càng maßnh thêm. Phong trào phaßn đối xuất phát từ nhßng vùng nghèo khó và cuối cùng đã lan đến thuß đô mà không có kế hoạch nào cả và rõ ràng là không có kiến thức cụ thể về đấu tranh bất bạo đßng. Có khả năng là tình hình ở Ai Cập khác hẳn.

Nathan Schneider: Ông có ý kiến gì về lí do làm cho ngßi dân Ai Cập lßa choßn phßng pháp bất bạo đßng không? Ông nghĩ rằng đây là sự bắt buộc của hoàn cảnh hay là sự cam kết từ trước?

Gene Sharp: Đây chắc chắn là do sự bắt buộc. Nếu chế đß đôßc tài hay chế đß áp bức quá đáng có tất cả quân đßi và vũ khí còn chiß phe đối lập thì chiến đấu với họ trên lãnh thổ của họ, với vũ khí của họ là việc làm ngu xuẩn. Chiß phaßi choßn cách khác. Nhưng không phaßi lúc nào ngßi ta cũng làm như thế – đôi khi ngßi ta cố gắng sự dußng bạo lßc, điều đó thường dẫn đến thảm họa.

Nathan Schneider: Ông có lo lắng về nhßng vụ bùng phát bạo lßc do nhßng ngßi bißu tình gây ra, thí dụ như ném đá và đốt đßn công an không?

Gene Sharp: Có. Tôi nghĩ có nhiều ngß nhân về nhßng hòn đá đó – nói chung đây vẫn là bất bạo đßng. Nhưng có khả năng là chúng sẽ biến thành nhßng vụ bạo đßng lớn hơn và thế là thất bại hoßc làm cho ngßi dân sợ hãi và trở thành thuß đßng vì nhßng hòn đá của họ không thể phá sßp đßc bức tường Jericho.

Nathan Schneider: Ông có nghĩ rằng các chính phủ khác ở Trung Đông như Bahrain, Yemen và Jordan sẽ có khả năng thích ứng với chiến thuật này và ngăn chặn không để cho nó có hißu qua như vừa rồi hay không?

Gene Sharp: Họ sẽ cố, dĩ nhiên là như thế. Các chính phủ này sẽ tham khảo lẫn nhau, có thể là với Iran, Trung Quốc và nhßng nước khác, nơi mà ngßi ta không thích cách phaßn kháng như thế. Sẽ có sự trao đßi thông tin về cách thức tiêu trừ căn bệnh dễ lây lan này.

Nathan Schneider: Công nghệ internet có vai trò quan trọng như thế nào? Ông có cho rằng các phương tiện thông tin đại chúng đã gắn cho nó ý nghĩa quá lớn hay không?

Gene Sharp: Đáng tiếc là tôi không biết nhiều về công nghệ, tôi nghiên cứu những vấn đề khác! Tất cả các báo tin trình đều nói rằng nó có vai trò quan trọng cả Tunisia lẫn Ai Cập. Nhưng vấn đề là không phải tất cả thân công nghệ, đây chỉ là phương tiện thông tin thôi. Quan trọng là điều báo tin thông báo. Đây chính là cái mà công trình của tôi hướng tới.

Nathan Schneider: Ông đánh giá như thế nào về việc đưa tin về cách mạng trên các phương tiện truyền thông?

Gene Sharp: Có vẻ như truyền thông đóng vai trò cực kỳ to lớn. Nhưng giới báo chí cũng còn một số vấn đề. Thí dụ như có đàn áp bằng vũ lực, hay một số người bị giết thì họ gọi là những cuộc biểu tình bạo lực. Nhưng đây không phải là biểu tình bạo lực – đây là chế độ bạo lực giết dân của mình. Đôi khi họ còn gọi là bạo loạn trong khi thực ra đây là những cuộc biểu tình bất bạo động và có kỷ luật. Thu hút rất quan trọng.

Nathan Schneider: Khi xem các báo tin nhiều người đã ngạc nhiên trước hình ảnh những Hồi giáo và Thiên chúa giáo bạo ngược nhau khi họ cầu nguyện. Ông có nghĩ rằng tôn giáo là một tác nhân quan trọng không?

Gene Sharp: Theo tôi thấy thì không.

Nathan Schneider: Về mặt lịch sử, bất bạo động và chủ nghĩa hòa bình thường được gắn với các tôn giáo thí dụ đạo Jain hay “các nhà thờ hòa bình” Thiên chúa giáo.

Gene Sharp: Vâng, đúng thế.

Nathan Schneider: Tôn giáo có phaßi là tác nhân quan trọng trong việc đôßng viên các phong trào bất bạo đôßng không hay các ý tßng này đã vượt qua đßng cßi nguồn tôn giáo của chúng?

Gene Sharp: Đây thậm chí không còn là vấn đề nßa. Chúng đã vượt qua các biên giới tôn giáo. Nếu ngßi ta là thành phần của một nhóm tôn giáo nào đó và có tinh thần bất bạo đôßng và không chống cß thì đây là rất tốt. Nhưng chúng ta không nói rằng phaßi có tín ngßng nào đó thì họ mới làm như thế. Về mặt lịch sử, trong hàng trăm năm, thậm chí hàng ngàn năm đã không phaßi như thế rồi. Đấu tranh bất bạo đôßng, theo tôi hiểu, không căn cứ vào đßc tin của ngßi dân. Mà căn cứ vào những việc họ làm.

Nathan Schneider: Nhưng những khác biệt về văn hóa có làm cho một xã hội có xu hướng bất bạo đôßng hơn những xã hội khác hay không? Hay là các xã hội có khả năng như nhau, không phụ thuộc vào nền văn hóa của mình?

Gene Sharp: Tôi nghĩ gác sang một bên vấn đề văn hóa, không phaßi tất cả đều có khả năng làm một việc gì đó. Nhưng khi tác phẩm Chính Sách Bất Bạo Đôßng (The Politics of Nonviolent Action) của tôi đßng xuất bản lần đầu vào năm 1973, một nhà nhân chủng học nổi tiếng, bà Margaret Mead, đã nói trong một cuộc phỏng vấn rằng cuốn sách của tôi là hiện tượng liên văn hóa.

Nathan Schneider: Có những suy nghĩ rằng không thể làm như thế này, rằng họ chỉ có thể sống duy nhất bạo lực.

Gene Sharp: Có lẽ kể nhßm nhß. Theo lời của Gandhi thì khu vực biên giới phía Tây-Bắc tỉnh British India, ngßi Pashtuns theo Hồi giáo, nổi tiếng là những ngßi rất thô bạo, nhưng lại trở thành những ngßi lính dũng cảm hơn và có kỷ luật hơn là ngßi theo đạo Hindu. Đây là một thí dụ cßc kỳ quan trọng. Khi tác phẩm Tôi chọn toàn trßng sang thế dân chủ của tôi đßng xuất bản ở Indonesia thì chính Abdurrahman Wahid, một lãnh tụ của ngßi Hồi giáo và sau này là tổng thống Indonesia, đã viết lời giới thiệu cho nó.

Nathan Schneider: Ông có lo lắng về việc liên hệ những phe nhóm Hồi giáo Ai Cập có thể trở thành những đối tác tin cậy đßng trong việc taßo lập xã hội dân chủ hơn hay không?

Gene Sharp: Tôi không thật sự hiểu xã hội Ai Cập, kiến thức về ngái Hồi giáo Ai Cập thì còn ít hơn nữa. Nhưng tôi biết rằng tôi chắc Huỳnh đềá Hồi giáo quan tâm đến cuộc đấu tranh bất bạo động, theo tôi biết thì cách đây mấy năm đây là tôi chắc đầu tiên ở Ai Cập đưa tác phẩm Táđác tài trợ dân chủ lên website bằng tiếng Ai Cập của họ.

Nathan Schneider: Còn giới quân nhân, hiểu họ đã nắm được chính quyền ở Ai Cập?

Gene Sharp: Là tôi xin nói rằng giá mà tôi biết giới quân nhân Ai Cập thì hay quá. Nhưng tôi không biết.

Nathan Schneider: Nhưng xét về mặt lịch sử khi giới quân nhân nắm quyền thì họ có trở thành ngái bạo về tin cậy của cuộc cách mạng bất bạo động đó không?

Gene Sharp: Chắc có gì bạo tàn cả. Bao giờ cũng có nguy cơ là sau khi kiểm soát được chính phủ thì họ sẽ là vì nghĩ rằng mình biết nhiều hơn những ngái khác. Đây là lý do vì sao phải chuán bị sẵn sàng cho tình huống đảo chính quân sự hay chính trị là quan trọng đến như thế. Trên website của chúng tôi có một cuốn sách môáng Chống Đáo Chính (The Anti-Coup) nói về cách thức ngăn chặn đảo chính và cách chống lại nếu nó đã xảy ra. Tôi hết sức đề nghị những ngái lo lắng về đảo chính quân sự hay đảo chính chính trị nghiên cứu và làm theo nó.

Nathan Schneider: Ông cho rằng những ngái ủng hộ dân chủ ở Trung Đông cần phải làm gì để bạo tàn rằng việc chuyển giao được thực hiện theo đúng lộ trình?

Gene Sharp: Bất kỳ ai trong hoàn cảnh này cũng phải mất to mắt ra và xác định những tín hiệu cảnh báo – tức là xác định những sự kiện không diễn tiến theo chiều hướng có lợi và góp phần bạo về nên dân chủ. Cần phải tính toán trước những việc cần làm khi điều đó xảy ra. Nhưng chúng ta không thể góp ý cụ thể hơn.

Nathan Schneider: Tại sao ông lại không góp ý?

Gene Sharp: Chúng ta không biết rõ các xã hội đó, vì vậy mà góp ý của chúng ta có thể sai. Chúng ta chỉ có thể góp ý là cần phải suy nghĩ một cách kỹ lưỡng ngay từ trước. Trên website của chúng tôi còn một cuốn sách mô tả những gì là Tự Do Gia i Pháng (Self-Liberation), hướng dẫn cho người ta lập kế hoạch cho chiến lược của mình. Họ phải nghiên cứu kỹ lưỡng xã hội của mình: Bản chất của chế độ? Nó mạnh mẽ ở chỗ nào và yếu ở chỗ nào? Phác tạp hơn là nói. Họ phải hiểu một cách thấu đáo cuộc đấu tranh bất bạo động, nếu không thì họ không thể lập kế hoạch một cách đúng đắn được. Và cuối cùng, họ phải biết cách duy trì chiến lược. Giống như các nhà chiến lược quân sự, họ phải lập kế hoạch tiến hành chiến dịch một cách kỹ lưỡng – không phải là kế hoạch cho một trận đánh mà là cho các chiến dịch. Thông thường là, người ta không biết duy trì chiến lược, nhưng họ cần phải học.

Nathan Schneider: Các tổ chức đó đã lan truyền rộng rãi đến mức nào? Thí dụ như Ai Cập, khá đông người còn mù chữ.

Gene Sharp: Đôi khi người ta biết chữ là vấn đề vì họ có thể trở thành những tuyên bá bất kỳ truyền đơn nào, còn người mù chữ thì không thể đọc được truyền đơn. An toàn hơn!

Nathan Schneider: Nhưng ông có nghĩ rằng toàn xã hội phải nghiên cứu hành động bất bạo động trước khi làm hay là chỉ cần một nhóm nhỏ các nhà lãnh đạo tình nguyện là được?

Gene Sharp: Về cơ bản là rất đơn giản: làm việc không nên làm hay là làm việc nên làm. Vấn đề không phải là ăn đòn của người ta mà là tính kiên cường của con người. Ai cũng có thể làm được điều đó. Không cần có bằng tiến sĩ hay bằng cấp tiếng Anh để mới có thể tham gia. Nhưng nếu chỉ đi như lập kế hoạch chiến lược cho các nước thì chỉ phải biết nhiều hơn nữa, chứ không chỉ nguyên tắc đơn giản này. Chúng tôi có những tác phẩm rất dài và rất chi tiết, được chú giải một cách kỹ lưỡng, lại có các cuốn chỉ mục, mục lục lẫn trang. Cần phải nói cho phù hợp với quyền lợi và họ vẫn của người nghe.

Nathan Schneider: Các cuộc cách mạng Ai Cập và Tunisia sẽ có đóng góp như thế nào vào lý thuyết và thực tiễn của đấu tranh bất bạo động?

Gene Sharp: Tôi không biết. Quaá thát là không biết. Mọi thứ đều đác truyền bá, nhất là trong thái đái công nghệ này. Nhưng tôi quaá thác không biết. Chúng tôi không có ngái nghiên cứu tại chỗ. Đáng lẽ chúng tôi phái có các nhà nghiên cứu làm việc toàn thái gian trong thái gian này, nhưng đáng tiếc là chúng tôi không có tiền để làm chuyên đó. Chúng tôi không có nhiều tài trợ. Chúng tôi có thể lôi kéo đác sự chú ý của toàn thế giới, nhưng chúng tôi chỉ làm đác những nghiên cứu cơ bản, vì không có tiền. Ngái ta đồn rằng chúng tôi là CIA, nhưng những ngái đã đến thăm cơ sở của chúng tôi mà nghe đác chuyên đó thì họ sẽ cười to – văn phòng của chúng tôi rất nghèo! Hiện tại trong này cần đác nghiên cứu môát cách căn cứ hơn.